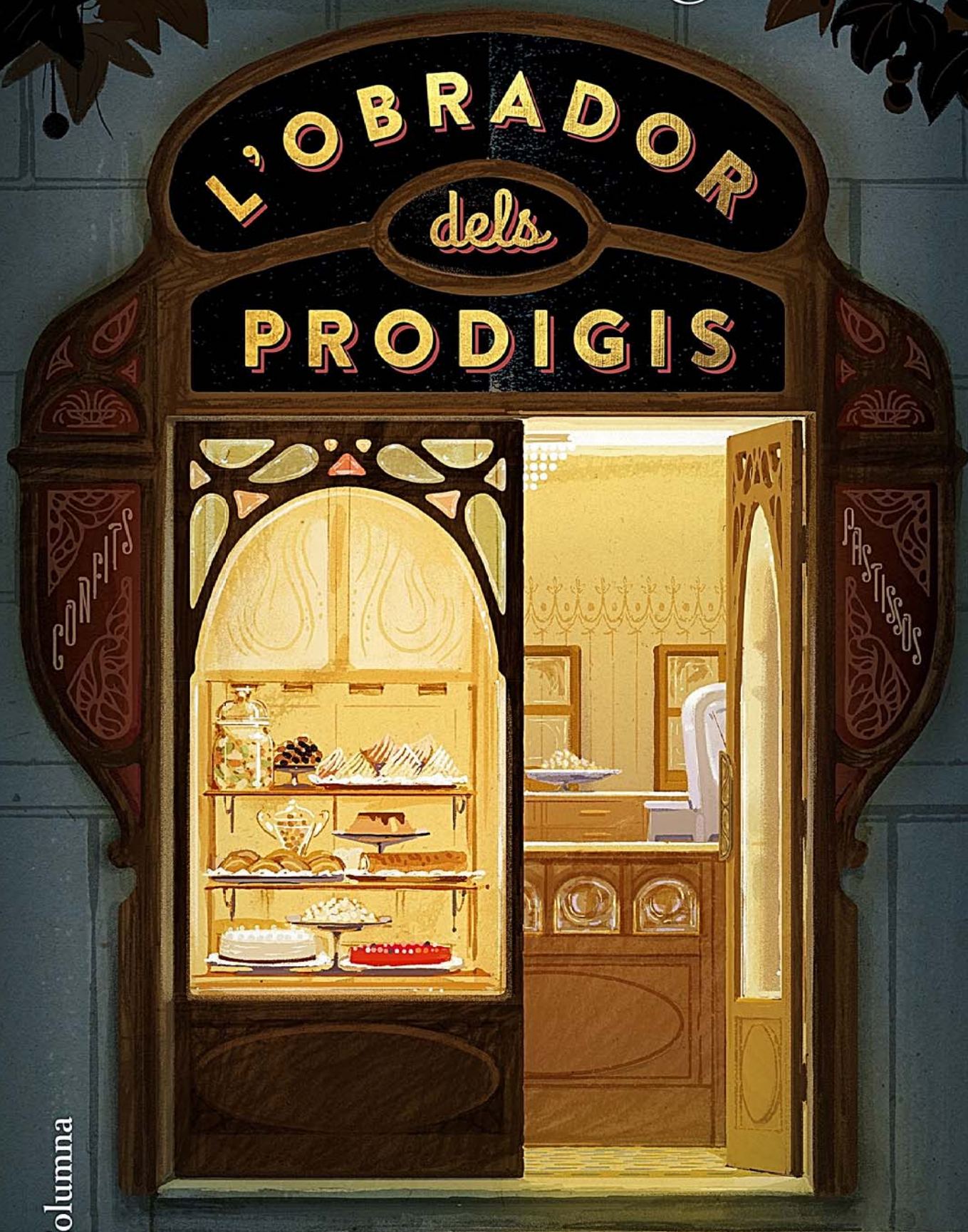

Christian Escribà
& Sílvia Tarragó

L'OBRAJOR DELS PRODIGIS

CHRISTIAN ESCRIBÀ
SÍLVIA TARRAGÓ
L'OBRA DOR
DELS PRODIGIS

COLLECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: ABRIL DE 2019

© CHRISTIA ESCRIBÀ THOLONIAT, 2019

© SÍLVIA TARRAGÓ CASTRILLÓN, 2019

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2019

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2479-0

DIPÒSIT LEGAL: B. 3.974-2019

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

«La gastronomia és una de les formes més
civilitzades de la sensualitat».

NÈSTOR LUJÁN

PRIMERA PART

LA MÀGIA DEL DOLÇ
(1876-1948)

«L'hivern reprenia aquella possibilitat de nevada —a penes acomplerta en vint anys de postguerra— i totes les faules sortien de la Gran Capsa per tal de fer-nos el món més meravellós».

TERENCI MOIX, *El dia que va morir Marilyn*

El dia que va néixer l'Alba

Els primers flocs de neu van començar a caure a finals del matí d'aquell dia de Nadal del 1926. Al principi ho van fer amb tanta intensitat que tothom va pensar que seria una nevada d'importància. El cel havia quedat tapat per uns núvols gruixuts i foscos que semblaven confirmar aquest pensament, però, al cap d'una estona, la tempesta va perdre força i va acabar convertida en un borrascall.

Tot i així, que nevisquegés a Barcelona no deixava de ser un fenomen, un fet gairebé miraculós que va oferir una estampa insòlita de carrers nevats. El passeig de Gràcia i tot l'Eixample, la Rambla i el conjunt sencer d'artèries que formaven l'entramat de la ciutat van quedar emblanquinats per la fina capa que formaven els milions de petits cristalls de gel vinguts de l'atmosfera.

Aquell succés extraordinari va fer que molts barcelonins sortissin al carrer per poder gaudir d'un paisatge inusual. El que ignoraven era que un altre portent d'igual magnitud acabava d'esdevenir-se a la seva ciutat.

Poc abans que la neu comencés a caure, el cel havia quedat cobert per una capa nuvolosa d'un gris fosc que impedia el pas de la llum solar. I, just quan les primeres volves començaven a descendir surant sobre l'aire tèrbol, en un modest pis del barri de Sants venia al món una nena que no era un infant qualsevol.

Perquè aquella criatura havia nascut amb un do.

El seu talent encara trigaria uns anys a manifestar-se, però, quan ho va fer, va ser la prova que certes persones neixen amb una qualitat natural que és el seu millor patrimoni. I l'Alba, aquella nena humil i privilegiada, havia estat afavorida amb un do fet d'intuïcions que s'acostaven perillosament a la màgia. Ja de ben petita la percepció dels seus sentits era tan aguda que descobria sabors on els altres només hi veien vianda. I a aquesta virtut s'hi va afegir després una imaginació constantment esperonada per la passió de transformar els queviures en un festival de sensacions.

Però aquell Nadal del 1926 tot allò quedava encara massa lluny. Com el naixement a Los Angeles, sis mesos abans, d'una altra criatura excepcional que, a diferència de l'Alba, estava destinada a la immortalitat. Potser per haver nascut el mateix any o perquè intuïa en ella l'ideal d'un món que transcendeix la carn, la futura cuinera sempre va sentir una connexió especial amb l'estrella fugaç que va ser la Marilyn Monroe.

En aquells moments, no obstant això, Barcelona era aliena a l'esclat estel·lar de Hollywood. Així, mentre els Estats Units gaudien de la seva prosperitat econòmica a ritme de *charleston* i *hot*, la Ciutat Comtal patia l'opressió del règim dictatorial de Primo de Rivera, que limitava moltes de les seves llibertats.

Malgrat això, els barcelonins havien rebut les festes nadalenques amb la mateixa il·lusió de sempre. Els aparadors de les botigues mostraven els millors productes, a les cases s'havien muntat els pessebres i els seus rebosts eren més plens que mai. A l'avinguda de la Catedral els firaires van instal·lar, com sempre, les parades amb figures i tots aquells elements que evocaven el naixement, i el seu ambient de tradició reverent s'havia estès des d'allà per inundar les llars d'una emoció festiva.

Una il·lusió similar a aquella havia acollit l'Alba en arribar al món. Un sentiment fet de la joia exultant que surava en l'espai i de la satisfacció que representava veure la consumació d'una llarga espera.

Perquè aquell naixement s'havia convertit en una realitat cobejada durant molts anys.

Es podria dir que la seva havia estat també una natiu-vitat miraculosa, ja que recordava les gestacions insòlites que només es troben als textos sagrats. Com aquelles dones estèrils que infanten després d'una fecundació portentosa i extremament tardana, l'Adela, la mare de l'Alba, havia trigat a veure acomplert el seu anhel de maternitat. Tot i ser molt més jove que la Sara, mare als noranta, i fins i tot que santa Elisabet quan va concebre Joan el Baptista, s'havia resignat a la seva desesperant esterilitat en veure que ja fregava els quaranta. I, malgrat la llastimosa frustració que li provocava admetre el que considerava una incapacitat, s'havia conformat a dur la xacra que l'exhibia davant del món com una branca que mai donaria brots.

Feia catorze anys que s'havia casat amb l'Esteve, un afable mestre d'escola, i tot i ser una unió feliç, s'havia mostrat desesperadament infecunda. Per això, l'arribada

de l'Alba els havia fet tocar el cim més elevat de la seva quota de felicitat, ja per si mateixa força alta, i sentir-se uns escollits dels capriciosos girs de la fortuna.

Per totes aquestes circumstàncies, la nena va néixer i créixer envoltada de l'amor fervent dels pares, així com del dels avis materns, que a través de la seva única filla veien acomplir-se l'afany de perllongar la seva pròpia progenitura.

Per desgràcia, als altres avis, l'Alba els va poder tractar poc, ja que van morir abans que ella comencés a anar a escola. Però l'estima i les atencions de la resta de parents van ser més que suficients per fer que la nena es criés feliç en aquell barri obrer esquixtat de fàbriques.

Allà, en els vells carrers de Sants que conservaven encara vestigis del passat rural, la petita va fer les primeres passes i va veure forjar-se les primeres amistats. El seu era un univers dins del cosmos barceloní que només abandonava quan anava a visitar els avis materns que vivien al barri de l'Eixample, molt més senyorial.

Va ser, precisament, en aquell districte on la nena va descobrir la pastisseria Escribà. La seva àvia Elvira n'era clienta des de feia un munt d'anys, quan encara es deia Forn Serra, i tenia amistat amb els propietaris. Com que li agradaven tant el tracte com els productes, a casa seva mai no hi va faltar un dolç fet per l'Antonio Escribà en cap diada especial. I no hi havia cosa que agradés més a l'Alba que acompanyar la iaia a triar-ne un.

No feia gaire que la deixaven entrar a la cuina després d'adonar-se que posseïa una intuïció especial per captar l'essència de cada aliment i per endevinar el potencial que podien afegir a les receptes de sempre. Atès que el repte de descobrir un nou matís per al paladar era la seva

motivació principal, no tenia por d'experimentar, i per això les hores li volaven davant les olles i els fogons.

L'incentiu que li suposaven tots aquells desafiaments va ser el que li va guiar les primeres temptatives culinàries, però, després de descobrir la pastisseria, el seu veritable esperó va ser el seu fundador, de qui havia tingut notícia gràcies al que li explicava l'àvia.

Malauradament, aquells anys de despreocupada felicitat van esvanir-se massa aviat. Abans de complir els onze, l'idíl·lic paisatge veïnal de l'Alba es va esquinçar. L'influx nefast de la guerra els va caure a sobre com un malefici i tota l'alegria es va marcir de sobte. Els carrers, les places, la carretera, tot es va emmusteir, com es pansia el cel cada cop que arribaven els bombardejos.

Va ser llavors que l'Alba va descobrir la por.

A despit de les alegries que haurien de venir més endavant, mai no oblidaria la sufocant sensació de despertar-se agullonada pel pànic en sentir les sirenes d'alarma antiaèria. De córrer aferrada a la mà de la mare per carrers caòtics, on es podia percebre el temor dels veïns i palpar el pes d'una amenaça invisible. Ni, molt menys, l'ansia que suposava la llarga espera als refugis on s'arreceraven emparats per una seguretat transitòria.

Després de tot allò una pau perversa es va ensenyorir del seu món, com si fos el desenllaç fatal de l'encanteri, i va donar pas a una nova realitat.

L'Alba va saber que mai més res tornaria a ser com era. El seu univers s'havia convertit en un present devastat, ple de runes que cobrien els mateixos carrers que, tretze anys enrere, havia cobert la neu.

Però ella tenia un do, i sabia que sota aquelles despulles hi batejava encara la màgia.

13 de juny del 1876

Cinquanta anys abans, en un altre lloc i molt a prop d'un altre solstici, s'havia produït un fenomen similar.

Només faltaven set dies perquè el sol arribés a la màxima declinació respecte a l'equador celeste, i la seva potència creixent escalfava els camps que s'estenien per la plana regada pel canal d'Urgell. Al sud d'aquella planícia, en una de les cases que formaven els carrerons sinuosos del poble de Torregrossa, va venir al món en Mateu, un nen tan carregat de llum com els rajos que feien intuir la proximitat de l'estiu.

A diferència de l'Alba, aquell infant era el darrer de la llarga descendència d'en Ramon Serra i la Raimunda Capell, que ja havien tingut onze fills abans. També a diferència d'ella, en el moment del seu naixement no s'havia produït cap altre fenomen que no fos la proximitat del solstici estival, que se celebraria una setmana més tard amb la revetlla de Sant Joan.

Tot i així, el nen havia estat cridat a seguir un disseny molt diferent del que presagiava el seu origen humil i camperol. Un destí que massa aviat va marcar la tragèdia quan, just tres dies després del part, la Raimunda va morir i va deixar orfe de mare el petit Mateu. Aquella desgràcia va semblar enfosquir la claror tèbia que fins llavors havia omplert la casa. De sobte, una ombra sinistra va conjurar-se amb el silenci trist que va seguir l'infortuni i el nadó va conèixer per primer cop la fredor del desemparament.

Haver d'encarar la dissort a una edat tan primerenca va fer que el nen comencés a forjar el que seria una tenacitat gairebé imbatible. Va aferrar-se amb passió a

aquella existència que havia estrenat i va xuclar-la amb ànsia, com si fos la rosada arèola del pit de la dida que van cercar per alletar-lo.

Així, nodrit per les sines de la Maria Olivares i empès per la delera de la supervivència, en Mateu es va anar fent gran.

La seva, però, no va ser una creixença fàcil. A l'absència materna s'hi van sumar després els buits que van deixar la mort d'alguns dels seus germans, així com la partida d'altres, que van marxar a fer les Amèriques, o a la recerca d'un futur millor a Barcelona.

D'una manera imperceptible, la casa es va anar omplint de silenci i, en aquella quietud ampla i buida, ell va començar a projectar els seus somnis. Entre els preferits hi havia el de travessar l'oceà, com havien fet els germans, per fer fortuna en alguna de les colònies espanyoles.

S'imaginava retrobant-los en aquelles terres fecundes, després d'una travessia plena d'emocions, com batalles amb pirates i lluites amb monstres marins. A falta de lectures, perquè no sabia llegir ni escriure, la seva ment barrejava idees extretes de converses entre adults i els contes que li explicava la Maria. Amb aquells ingredients, la seva fantasia en tenia prou per confegir una història que el portés lluny dels sembrats i fruiters que formaven el paisatge familiar.

No va passar gaire temps fins que la realitat el va empènyer, no cap a l'oceà, sinó cap al litoral mediterrani. Aquells primers anys havien estat d'un seguit de pèrdues que va haver d'encarar com va poder. Com que era el més petit dels germans, s'havia quedat sol a casa amb el pare, a qui havia d'ajudar en les feines del

camp. En aquells temps la vida no resultava fàcil gairebé per a ningú, i per això va haver d'acostumar-se a acceptar les mancances i les adversitats com feia tot-hom. A despit de la seva curta edat, en Mateu va adaptar-se a aquella manera d'afrontar les fatalitats amb una aparent fermesa. Per dintre es consolava somiant en un futur més amable.

Però l'existència seguia obstinada a posar-li entrebancs. Quan només tenia nou anys, el pare també va morir i el va deixar completament sol. Aquella darrera mort va ser la més sentida. El nen va experimentar amb més intensitat que mai el pes de la pèrdua i, malgrat els pocs anys que tenia, va ser conscient que les seves arrels no podien aferrar-se a aquell indret de desesperança.

De moment, per sortir-se'n, es va arrapar al que va poder i va començar a treballar en una masia malgrat que la feina no li agradava gens. Però les penúries viscudes li havien enfortit l'esperit i li havien ensenyat a ser pacient. Estava convençut que res era per sempre, que el més important era tenir un objectiu i ell el tenia. De fet, sempre l'havia tingut. Inconscientment, se li havia manifestat mentre fantasejava, com un avís del que havia de ser el seu futur. Per aquest motiu, un cop es va quedar sol al món, va saber que el somni de retrobar-se amb els germans havia d'esdevenir la seva meta.

El temps que va passar treballant a la masia li va donar marge per pensar com s'ho faria per trobar la manera de materialitzar aquella idea. Les tasques d'allà li fatigaven el cos, però li deixaven la ment lliure. Per això, el cap li donava voltes mentre els sentits se li aguditzaven i li permetien fer altres coses, com reconèixer el cloquejar de les gallines, que corrien lliurement per

l'explotació agrícola, per saber quina anava a pondre un ou i poder-se'l menjar. Sense ni tan sols adonar-se'n, s'havia acostumat a exercitar els pensaments en benefici propi mentre esmolava també l'enginy.

Després de pensar-hi molt, en Mateu va arribar a la conclusió que embarcar-se en direcció a les colònies era massa arriscat, i per això va decidir que el més factible era posar rumb a Barcelona. Feia uns anys que els germans, l'Anton i en Llorenç, vivien i treballaven allà. Ells, n'estava segur, l'ajudarien a trobar una feina millor que la que tenia, ja que a la capital l'oferta era infinitament superior. En qualsevol cas, es deia, no hi tenia res a perdre.

Res que no cabés dins del farcell amb què, finalment, va sortir del poble.

Pa de muntanya

— **Q**ue t'has perdut, noi?
L'amo de la fonda va adreçar-se a en Matteu, que només entrar-hi havia acaparat totes les mirades. A l'establiment, situat a la carretera de l'Arboç, una petita vila de Tarragona, hi acudia gent molt diversa, ja que era un lloc de pas. Tanmateix, l'aparició d'un vailet solitari no era un fet al qual estiguessin acostumats i els va sorprendre.

—No, vaig cap a Barcelona.

—Tot sol? Hi ha una bona tirada...

—Ho sé, ja fa dies que estic de camí.

Els viatgers que seien al voltant de les taules de fusta havien interromput les converses, i només s'escoltaven les veus de l'hostaler i del xicot.

—Però d'on vénis, tu?

—De Torregrossa, un poble de Lleida. Vaig sortir d'allà fa tres dies, però he fet molta via perquè m'han deixat pujar a un carro i també he anat en burro.

—I per què vas marxar? Els camins poden ser molt perillosos per a un nano com tu.

—Ja no m'hi quedava ningú, allà, i no m'agradava la feina que feia. Però a Barcelona hi tinc dos germans. Si els trobo, segur que m'ajudaran. Si no, ja m'espavillaré.

La determinació d'en Mateu va admirar la concurrència, que va reprendre les converses, que ara giraven al seu voltant. Els meravellava que el vailet, que no aparentava més d'onze anys, hagués pogut recórrer tot sol els noranta quilòmetres que separaven el seu poble de la vila de l'Arboç. Però els fascinava encara més que tingués la pretensió d'arribar fins a Barcelona, sense cap més equipatge que un petit farcell.

A l'hostaler també el va commoure la seva història i la seva resolució, i per això va oferir-se a allotjar-lo a canvi que l'ajudés a despatxar. En Mateu va acceptar-ho, ja que allò li permetria refer-se per tornar a posar-se en camí ben aviat. Aquella mena de clarividència que se li havia desenvolupat amb les desventures, l'alertava que allò era una oportunitat. Com ho havien estat les topades amb viatgers, que s'havien ofert a acompanyar-lo un tros de camí en els seus carros o muntures. Estava convençut que l'estada a l'Arboç li seria beneficiosa tard o d'hora. I novament ho va encertar.

L'endemà de la seva arribada a la fonda, l'alcalde de la vila el va anar a trobar. S'havia assabentat del seu periple i volia saber-ne tots els detalls. En Mateu va explicar-li fil per randa tant la seva situació com els seus projectes i, després d'escoltar-lo, al batlle se li va ocórrer la manera de fer-lo arribar sa i estalvi a Barcelona.

—Tinc un conegut que ven sacs de serradures a la ciutat. És un bon home, i segur que si li parlo de tu et deixarà que l'acompanyis. Potser fins i tot et dóna feina...

L'alcalde no anava errat i, tan bon punt va conèixer la singladura d'aquell vailet tan resolut, el venedor de serradures va proposar-li que li fes d'ajudant. Així, dins d'un carro atapeït de sacs plens de partícules de fusta, en Mateu Serra va arribar finalment a Barcelona.

L'arribada a la capital va donar-li una perspectiva autèntica de la magnitud del seu somni, tot i que fos dels més modestos.

De seguida va veure que no seria fàcil assolir-lo, perquè la ciutat era molt més gran del que s'esperava. Aquella circumstància dificultava enormement la tasca que s'havia fixat de localitzar els seus germans. Immers dins de l'espai urbà es trobava perdut, sense cap altra referència que no fos la proximitat del mar o, al lluny, la silueta ondulant de la serra de Collserola.

Els primers dies, el noi es va sentir aclaparat per aquella magnitud, gegantina i vertiginosa, que s'expandia al ritme que marcava l'Exposició Universal. Un esdeveniment que no només havia embellit la ciutat amb innovadors edificis modernistes, sinó que la projectava cap al món.

Aquella situació també va ser percebuda per en Mateu com una nova oportunitat que, molt possiblement, li permetria prosperar. Amb aquesta convicció, el noi va lliurar-se al seu objectiu de trobar els seus familiars mentre anava repartint els sacs de serradures per les cases. Era una tasca que li va permetre anar coneixent les diferents artèries que solcaven la ciutat, i a sentir-se cada cop menys perdut enmig dels carrers. A més, li va facilitar el contacte amb els ciutadans, que eren els qui podien tenir notícia dels germans.

Amb desimboltura i constància, el vailet s'adreçava

sempre que podia als comerciants i preguntava pels seus parents. Una tasca feixuga en una metròpoli que ja tenia gairebé mig milió d'habitants. La seva esperança era que en alguna de les fleques on intentava vendre la seva mercaderia coneguessin l'Anton, que era forner. Per això aprofitava les visites que feia a aquests establiments per parlar-los d'ell i preguntar si el coneixien. Al llarg de la seva curta existència, en Mateu havia desenvolupat una paciència i una tenacitat gairebé indestructibles, per la qual cosa no es desanimava cada cop que rebia una contesta negativa a les seves inquisicions.

Finalment, després de dies de recerca infructuosa, va obtenir l'anhelada resposta afirmativa. En un forn del centre de la ciutat van donar-li notícia d'ell i, després de fer unes quantes voltes pels carrers, seguint les indicacions que li havien facilitat, va aconseguir trobar el seu domicili.

Quan en Mateu va aparèixer davant la porta de l'Anton, aquest en un primer moment no el va reconèixer. No s'havien vist des de la mort del pare, gairebé dos anys abans, i en aquest temps el noi havia canviat força. Encara que els ulls foscos i vius eren els mateixos, ja no tenia els trets tendres de la infantesa. Havien donat pas a una fesomia més tosca i una planta més fornida, fruit de les moltes hores de treball.

—Que no em coneixes? —va haver de preguntar el vailet, en veure que el germà s'havia quedat palplantat a la vora del lllindar, observant-lo.

—Sí, sí, i tant!—va respondre el forner al cap d'uns segons, mentre feia un pas al costat i el convidava a entrar—. És que no m'ho esperava, això. Però... què hi fas, tu, aquí? Com m'has trobat?

—No ha estat fàcil, no et pensis, he hagut de preguntar molt. Vaig arribar a Barcelona fa una setmana, amb un venedor de serradures que vaig conèixer a l'Arboç. Ara treballo per a ell.

—Però que no treballaves en una masia?

—Vaig plegar, no m'hi trobava a gust i volia fer com tu i en Llorenç. Per cert, què en saps, d'ell?

—Regenta una pensió no gaire lluny d'aquí. Després hi anirem, m'agradarà veure la cara que fa quan et vegi... Com has canviat, noi! Sembles un home, ja!

Després que el xicot li expliqués les seves peripècies per arribar a Barcelona, l'Anton es va interessar per la seva manera de guanyar-se la vida.

—Això de les serradures està bé—va dir-li—, però mirarem de trobar-te una cosa millor.

Uns dies més tard, els dos germans ja havien aconseguit que el contractessin per repartir carbó per les cases. L'única pega era que en Mateu no sabia llegir ni escriure, i això complicava la tasca de trobar els carrers i els números on havia de lliurar la mercaderia. Per ajudar-lo, l'Anton i en Llorenç li van explicar cadascun dels trajectes que havia de fer, i van ensenyar-li a reconèixer les xifres amb una baralla de cartes. D'aquesta manera, el noi va poder tirar endavant amb la nova feina, i va compensar la mancança intel·lectual amb l'agudesia mental.

Al cap de poc temps, el vailet ja dominava el conjunt de carrers, places i avingudes que conformaven la ciutat, així com la seva dinàmica comercial. Però, a més, el tracte amb la gent li havia proporcionat un coneixement social i psicològic que li seria molt útil els anys a venir.

Quan va fer els catorze, edat en què podia aprendre un ofici, en Mateu va començar a treballar al forn del seu germà Anton. Tot i que li agradava voltar pels carrers, la nova feina va descobrir-li un món que el va captivar. Tenia la sensació que dins de l'obrajor la realitat era una altra, molt més intensa i palpable. De vegades, li semblava que fins i tot el temps tenia una consistència diferent. Com la de la farina, densa i volàtil a la vegada, preciosa en la seva virginal senzillesa.

Per primer cop a la vida, gaudia amb allò que feia. La sensació que li feia crear, a partir d'elements tan simples com la farina, la sal i l'aigua, un aliment tan noble i bàsic com el pa era impagable. Per això, tan bon punt va dominar la tècnica, es va animar a fer la seva pròpia creació, que va anomenar pa de muntanya.

Elaborava la massa mare fent un volcà de farina dins del qual afegia sal, llevat i aigua. Després, ho remenava tot fins a aconseguir una barreja ben elàstica que deixava reposar tapada amb un drap humit durant dues hores. El pa, el preparava fent un volcà amb quatre tipus diferents de farina i blat aixafat amb sal. Un cop barrejat, molt a poc a poc, hi afegia aigua fins a formar una mixtura espessa i tova, a la qual incorporava lentament la massa mare. Llavors, ho deixava fermentar tapat amb un drap humit durant tres quarts d'hora en un lloc tebi. Un cop passat aquest temps, feia porcions de pa a les quals donava forma i les tornava a tapar amb un drap humit fins l'endemà, que les coïa.

Ell no podia saber-ho, però aquells pans van perviure en el temps i es van mantenir com un llegat per a la seva futura descendència. Tot allò, tanmateix, que-

dava molt lluny i en Mateu havia d'afrontar encara moltes vicissituds.

La primera de les quals va arribar abans que fes els dinou.

Feia dies que no deixava de donar-hi voltes. Durant el matí, a l'obrador, i cada nit, abans de caure abatut pel cansament, hi pensava. Ho feia perquè no volia precipitar-se. La decisió que prenguéés afectaria notablement la seva vida i s'estimava més estar-ne ben segur. Però el temps passava i havia de donar una resposta.

Els neguits d'en Mateu havien començat quatre dies enrere, quan un dels clients del forn va anar-lo a trobar en plegar de la feina. Era el fill d'un botiguer del barri que treballava al negoci regentat pel pare. No devia ser gaire més gran que ell, però aquella tarda aparentava més edat a causa del seu aspecte demacrat. Es notava que havia perdut pes, i unes profundes ulleres li enfosquien el rostre i li apagaven la mirada.

—Perdoni que el molesti, jove—va dir-li amb un to ple de delicadesa—, cregui'm que si no em veiés obligat no el destorbaria, però no trobo cap més sortida.

—No s'amoïni, si puc ajudar-lo, ho faré encantat.

—És vostè molt amable. Veurà, es tracta de la guerra amb Cuba. M'han cridat a files, però en aquests moments em resulta impossible de poder-hi anar. Tinc una criatura de dos anys i una altra de camí i, a més, la botiga. El meu pare és gran i no puc deixar-lo sol al capdavant del negoci.

—M'està demanant que hi vagi en lloc seu?

La llei d'aquells temps permetia substituir els reclu-

tats comprant el dret a substitució. L'home va fer una pausa i va fregar-se les mans per contenir la tremolor que li provocava el nerviosisme

—Si us plau, faci's càrrec de la meva situació. Què se'n farà, dels meus fills? De la meva família...? Cregui'm que no l'hi demanaria si no estigués desesperat. Per descomptat, el compensaré econòmicament.

En Mateu va demanar que li deixés uns dies per pensar-s'ho. El botiguer va acceptar-ho amb resignació. El desfici l'estava corsecant, però no tenia cap més alternativa.

Quatre dies després d'aquella conversa, el jove forner finalment va prendre una decisió. El destí havia volgut posar aquell home al seu camí amb una proposta que enllaçava directament amb els seus somnis de viatjar a ultramar. En Mateu estava segur que allò era un senyal i, com sempre, no pensava ignorar-lo.

Així, set anys després de la seva arribada a Barcelona, en Mateu va embarcar-se en un nou periple. Aquest, però, va durar molt més que el primer. Després d'un trajecte oceànic que el va situar a milers de quilòmetres de casa, el jove va haver d'adaptar-se a un sistema de vida completament diferent. No només per la disciplina i el rigor militars, sinó, sobretot, per la climatologia d'aquella illa i els seus paisatges, que res tenien a veure amb la geomètrica geografia del barri que havia deixat enrere.

No obstant això, el noi va saber emmotllar-se a les noves circumstàncies. Al caràcter coratjós que l'havia empès a fugir del seu poble natal, s'hi sumava l'experiència dels darrers anys. A més, el tracte amb la gent havia incrementat el seu instint natural i l'havia con-

vertit en un home sagaç, capaç de sobreposar-se a tota mena d'eventualitats.

Així va ser com va poder resistir més de tres anys en aquell país que lluitava per emancipar-se, combatent en una guerra que es va perdre i que va suposar un cop terrible per a la societat i la classe política espanyola d'aquells temps.

Però la desfeta que va seguir al conflicte no va ser l'única que va viure en Mateu. Una de més propera va tocar-lo de ple quan va perdre els diners que havia invertit en un carregament de paper per causa d'un temporal.

Poc abans de retornar a casa, s'havia animat a treure profit del que havia guanyat substituint el comerciant, i va destinar aquells calés a comprar una partida de paper. Li va semblar que podria obtenir molt de benefici venent-lo a la Península, on era un bé força preuat, i invertir els guanys en el tèxtil o en negocis immobiliaris. Amb el que no comptava era que durant la travessia es desfermés una tempesta, i que malmetés tota la mercaderia que transportava el vaixell.

Aquella va ser una de les poques ocasions en què el jove es va desanimar. En veure'l tan abatut, el capità de la nau es va compadir d'ell i, per compensar-lo de la seva pèrdua, li va regalar un sextant i una campana de bronze. Va ser un gest espontani, però en Mateu va interpretar-lo un cop més com un nou senyal: l'evidència que el rumb de la seva vida anava per altres camins.

Aquell nou convenciment li va fer reprendre les tasques a l'obrador de l'Anton amb una energia renovada. Una feina que alternava amb la de la pensió que regentava en Llorenç. Tornar a aquell univers que tant

havia trobat a faltar durant la seva estada a Cuba el va consolar de la pèrdua dels diners. Gaudia treballant amb els seus germans i perfeccionant aquella professió de forner que ja havia fet seva.

Cada matí es llevava esperonat pel desig d'oferir els millors pans a la clientela. Se sentia ufanós pel desplegament d'aquells aliments que havia elaborat amb la mateixa dedicació que posava en tot el que feia. Els clients ho sabien i hi tornaven com si tot allò formés part d'un deliciós cerimonial.

Amb alguns dels fidels parroquians en Mateu va acabar fent amistat. Va ser el cas del porter d'un edifici proper que tenia per costum anar al forn per aixoplugar-se del fred. Allà conversava amb el jove forner, que el tractava amb una amabilitat que, amb el costum, es va convertir en afecte. Per les xerrades que tenien va saber que aquell home, que es deia Josep, havia nascut a Tortosa i que s'havia establert a Barcelona ja feia alguns anys. Abans havia estat sabater, però havia hagut de plegar per una invalidesa, i per això feia de porter amb la seva muller.

En Mateu no va trigar gaire a adonar-se que el senyor Josep era un nou signe que el destí li enviava. El porter tenia diversos fills i algú li va suggerir que la seva filla Josefina podria ser una excel·lent esposa per a ell. Per enèsima vegada, el xicot va deixar-se endur per aquella intuïció que mai li havia fallat i va demanar de conèixer-la.

Les seves percepcions no li van fallar. La Josefina va resultar ser una noia encisadora, treballadora i tan decidida com ell. Així doncs, just tretze mesos després de la seva primera trobada, els dos joves van decidir casar-se.

El matrimoni amb la Josefina va ser el que va donar el rumb definitiu a la que fins llavors havia estat la seva trajectòria. Amb el seu suport, el jove forner va embarcar-se en l'aventura més crucial, que va iniciar-se el 26 de juliol de 1906, vint anys abans que l'Alba nasqués, amb la inauguració del Forn Serra.

Una fita que va transformar el camí iniciat per en Mateu en una odissea en el temps.